

2050

Leesvoorbeeld

ERIC GOENS

2050

P E L C K M A N S

Leesvoorbeeld

Leesvoorbeeld

Leesvoorbeeld

Voorwoord p. 9

Anarchist tot in de kist p. 24

Op zoek naar het paradijs p. 32

Winter zonder zon p. 49

A whole different ball game p. 57

Een archeologische trofee p. 69

Anarchie en discipline p. 78

Beter een slecht plan dan geen plan p. 89

Crevassen. Levensgevaarlijk. Check. p. 95

Een gevoelloze gevoelsmens p. 103

De universiteit van de wereld p. 110

De geest van de goeroe p. 121

Slechte communicatoren p. 133

Heimwee naar de gevangenis p. 143

Frankenstein p. 147

De enige kans op redding is niet op redding te hopen p. 153

Boef bourguignon en amandeltaartjes p. 165

We moeten het over oplossingen hebben p. 171

U telt mee p. 179

VOORWOORD

Ik heb mij de voorbije jaren nooit gemengd in het klimaatdebat. Het was – en is nog altijd – té verhit, té gepolariseerd. Het lijkt alsof er maar twee opties zijn: ofwel leef je in staat van ontkenning, ofwel kleef je je vast aan waardevolle kunstwerken. Een horde losgeslagen dwazen met een onstuitbare geldingsdrang.

Not my cup of tea: ik heb een bloedhekel aan extremisme, ongeacht het uiteinde van de overtuiging. Wat mij betreft dienen extremisten hetzelfde doel: ze hebben het debat zó op flessen getrokken dat de zwijgende massa de weg kwijt is en zich schouderophalend van het thema afkeert. Met alle gevolgen van dien. Beredeneerde argumenten moeten wijken voor platte provocatie, diepgaande analyses voor schreeuwerig drama. Elk artikel, elk bericht, elke klimaatfilm baadt per definitie in een apocalyptische sfeer. *Armageddon is coming!* Het einde der tijden is nu echt aangebroken! En zodra de zoveelste storm in het glas water dreigt te gaan liggen, vuurt de blaasbalg van de media ze vanzelf weer aan.

Eind vorig jaar presenteerde ik tijdens een gastcollege voor een vijftigtal Brusselse universiteitsstudenten een typisch voorbeeld van de bloeddorst van de media: een professor van het befaamde Dartmouth College in New Hampshire was enkele dagen eerder op de proppen gekomen met nieuwe onderzoeksresultaten over de toestand van de ijskappen op Antarctica. De conclusie van het rapport was onverhoopt positief: 'De ijskappen zullen op lange termijn onherroepelijk wegsmelten, maar

minder snel dan we tot voor kort dachten', luidde het. Onthoud vooral het eerste zinsdeel van die conclusie. Het rapport besteedt verder ook bijzondere aandacht aan het lot van de Thwaites Glacier, de 130 kilometer brede gletsjer op West-Antarctica, sinds jaar en dag omgedoopt tot de zogenaamde 'Doomsday-gletsjer'. De Doomsday-gletsjer duikt al jarenlang in allerlei publicaties op als de ultieme horrorversie van de klimaatopwarming, de finale instorting van de gletsjer zou volgens sommige wetenschappers zelfs binnen relatief korte tijd – tien tot twintig jaar – kunnen leiden tot een ongezien forse stijging van de zeespiegel, tot 65 centimeter boven het huidige niveau. Als dat scenario zich inderdaad zou voltrekken, zouden wereldwijd honderden miljoen mensen noodgedwongen moeten verhuizen, met een ongeziene volksverhuizing en migratiegolf tot gevolg. Maar opnieuw volgt in het rapport van Dartmouth College relatief goed nieuws, want – zo stelt het rapport – de Thwaites Glacier zal tegen alle verwachtingen in wél de eenentwintigste eeuw overleven. Voorwaar, een hoopgevend bericht, vooral omdat het de mensheid iets meer tijd geeft om zijn gedrag te veranderen en alsnog een rem te zetten op het mismeesteren van deze planeet en het klimaat.

Maar omdat kranten al enige tijd niet bepaald uitblinken in vakbekwaamheid en betrouwbaarheid herleidt enkele dagen later een toonaangevende Vlaamse krant het rapport tot de ronkende kop:

'Doomsday-gletsjer stevent af op instorting, wat tot een wereldwijde catastrofe zou leiden.'

Bij deze, *remember* het eerste zinsdeel uit het rapport dat ik net aanhaalde. Verder dan 'de ijskappen zullen op termijn onherroepelijk wegsmelten' is de letterluisaard met dienst wellicht nooit gekomen, laat staan dat de nuance over het uitstel van executie in het artikel staat vermeld. Goed nieuws is geen nieuws, nietwaar? En zeg nu zelf, als ú die apocalyptische kop ziet verschijnen, hoe klein acht u de kans dat u als nieuwsgierige lezer niet op dat artikel zou klikken?

In dat moeras van onheilsprofeten en sensatiezucht moet u dus uw weg zien te vinden of – erger nog – moet u proberen een genuanceerde waarheid te detecteren. Wellicht doet u dan wat zoveel andere mensen – mezelf inclusief – ook doen: u haalt de schouders op, u haakt af, maar intussen doen we helemaal niks en kankert het probleem wel verder. Ook ik heb – ook al ben ik een kind van de zee – het probleem jarenlang veronachtzaamd, wegens geen zin in het negationisme van Donald of het gekrijs van Greta & Anuna. Als het overdekte ballenbad té luidruchtig wordt, ga je vanzelf en gemakshalve op het buitenterras zitten. Nochtans, we weten het allemaal,

Alain Hubert, Belgisch avonturier en poolreiziger par excellence.

De Prinses Elisabethbasis op Antarctica.

het klimaat is er niet te best aan toe. *To put it mildly*. Het gaat al enige tijd niet meer over maartse buien en aprilse grillen: de waterbom in Valencia, drie jaar na de vergelijkbare klimaatrampen in Wallonië, heeft ook bij ons vele monden doen openvallen. En het gaat héél hard: hoe erg de klimaatramp in Wallonië ook was en is, in Valencia is er bijna dubbel zoveel neerslag gevallen als drie jaar eerder in Verviers en Pepinster.

Als televisiemaker richtte ik mijn vizier het voorbije decennium vooral op spraakmakende reportages en documentaires over onze eigen achtertuin. Terroristen in Molenbeek, de buitenechtelijke dochter van koning Albert II, 10 jaar *Het Huis*, de Belgische wielrenner die met onnavolgbare moed alle medische prognoses overwint, de politici en de wekker van de bomma, de flikken die vechten tegen de bierkaai...

Altijd en overal plaatste ik de mens centraal. Want de mens, dat blijft toch een fascinerend wezen. Dat bleek eens te meer uit de docureeks *Bargoens* uit 2017, met als onderwerp een aantal dwarse figuren, notoire koppigaards die tegen alle verwachtingen in weigeren om te berusten in hun lot: een zakenman die na een drukke carrière kiest voor een kluzenaarsbestaan in Oostenrijk, het gevecht van een gescheiden vader om zijn ontvoerde kinderen terug naar huis te brengen, het epische verhaal van de moedigste wielrenner aller tijden. En dus ook het verhaal van... Alain Hubert, de Belgische avonturier en poolreiziger die decennialang vaste klant was in alle journaals. 'De eerste Belg die de Noordpool bereikt.' 'De eerste man die te voet Antarctica doorkruist.'

Maar even plots stopt de heroïsche reeks aan verhalen en raakt de dan 65-jarige Brusselaar in 2017 verwickeld in een onfrisse armworsteling met de Belgische regering, rond de uitbating van de Belgische wetenschappelijke basis op Antarctica. 'De held van de natie' vervelt in geen tijd tot 'De schurk van Antarctica', het prototype van de Waalse profiteur die schaamteloos ons belastinggeld opsoupeert. Het leidt tot een schaamteloos conflict dat nog jarenlang voor beroering zal zorgen aan beide zijden van de taalgrens.

Alain Hubert zelf laat het moddergevecht als een doorgewinterde vriesgans van zich afglijden. Wie vier maanden per jaar op Antarctica verblijft, ver buiten het bereik van telefoonlijnen en wifi, heeft wel andere besognes aan zijn hoofd. Het laat Hubert zelfs – *excusez le mot* – Siberisch koud, tot er in de media plots foto's opduiken waarop te zien is hoe hij, in een verduisterde loods op Antarctica, een sneeuwscooter in gang probeert te stampen. 'De klucht van Antarctica', luidt ditmaal de ronkende titel. Eén foto zegt meer dan duizend woorden, het bewijs is nu echt onomstotelijk: Alain Hubert was op heterdaad betrapt tijdens wat een Vlaamse krant omschrijft als 'het ontvreemden van rollend materiaal'. De toon voor de komende dagen en weken is

meteen gezet, met een bijzonder onfrisse hoofdrol voor de Vlaams-nationalistische politica Elke Sleurs, de toenmalige staatssecretaris voor Wetenschapsbeleid. Sleurs ruikt electoraal – en communautair – bloed en eist prompt 300.000 euro schadevergoeding van de Belgische poolreiziger. Correctie: ‘de uitgerangeerde poolreiziger’, dixit een Vlaamse zakenkrant, die zich schuldig zou hebben gemaakt aan ‘een overval op de Belgische basis in Antarctica’. Volgens het kabinet van Sleurs zou maar liefst twintig procent van het materiaal op Antarctica door Alain Hubert in hoogstei- gen persoon zijn ontvreemd, gevolgd door een exhaustieve opsomming: ‘Het gaat om een kraan, een Caterpillar-graafmachine, gps-apparatuur, een generator, brand- stof, werktuigen zoals schoppen en koevoeten én ook een hele hoop voedsel, gaande van porties soep tot zelfs appelmoes. Het is niet duidelijk waar dat materiaal naartoe is.’ De Al Capone van Antarctica had zowaar een blik appelmoes gepikt, maar hoe potsierlijk de beschuldigingen ook klinken, het belet niet dat het opbod aan ronken- de titels alleen maar verder zal ontaarden.

GOOGLE FANTASY

De eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat ik op dat moment amper wist dat België een wetenschappelijke onderzoeksbasis uitbaatte op Antarctica, laat staan dat ik de ge- schiedenis kende van die andere Belgische avonturier die 125 jaar eerder al Antarc- tica had doorkruist. De Hasseltse ontdekkingsreiziger Adrien de Gerlache bereikte het mysterieuze continent in 1898, na een van de meest epische boottochten in de moderne geschiedenis. België behoort zelfs tot de *founding fathers* van The Antarc- tic Treaty, de overeenkomst die in 1959 door twaalf landen werd ondertekend om de Zuidpool te vrijwaren van territoriumdrift, het ontginnen van grondstoffen of de ontplooiing van welke industriële of politieke activiteit dan ook. En nu zou datzelf- de continent dus plots op stelten worden gezet door een Belgische poolreiziger met grijpgrage handen?

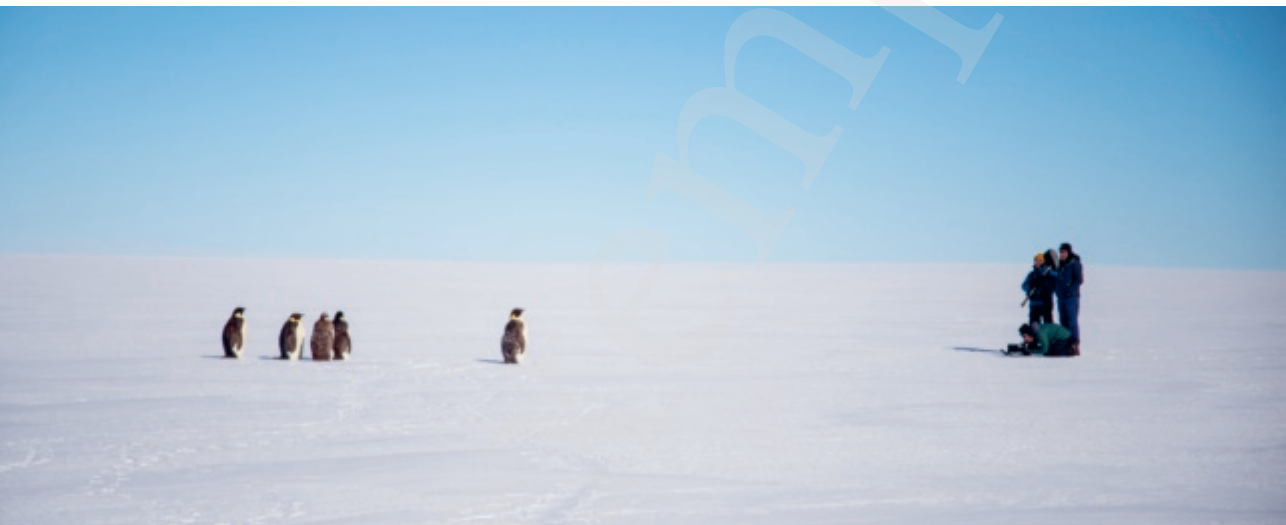
Ik besluit dan ook om dit dossier grondig te bestuderen. Wat is daar in godsnaam aan de hand? Wie is dader? Wie is slachtoffer? Wie belazert de kluit? En bovenal, wie is die rare snuiter van een Alain Hubert? Vooral die ene foto met Hubert op de ontvreemde sneeuwscooter blijft door mijn hoofd spoken. Waar dacht ie eigenlijk met zijn scooter naartoe te rijden? Via Kaapstad naar de welriekende dreef?

Ik geef meteen grif toe dat – naast de inhoudelijke uitdaging van het dossier – ook een volstrekt onmogelijk gewaande reis naar Antarctica plots aan de horizon van

mijn bucket list verschijnt. Vanuit puur zakelijk oogpunt was het ronduit ongehoord: we hadden voor de achtdelige reeks een totaal reisbudget van amper 25.000 euro, voor mezelf, een cameraman en een klankman. Maar een retourticket naar Antarctica blijkt... 25.000 euro te kosten. Per kop. Toch zet ik door: ik sprokkel een paar ongebruikte budgetposten en een spaarbonus bij elkaar, promoveer mijn lief tot (onbetaalde) klankvrouw en bestel drie retourtickets naar de Zuidpool. Noem het *gut feeling*. Of koppigheid. Of gewoon dom, zeker voor een productiehuis dat tot dan amper een cv heeft opgebouwd, laat staan een budget voor uitzonderlijke aangelegenheden. Maar soms ruik je een unieke kans, een uitzonderlijk verhaal. Ik heb als reportagemaker de onhebbelijke gewoonte om op elk onderwerp een beetje verliefd te worden, dopamine als brandversneller om tot het uiterste te gaan, maar dit is een *coup de foudre* zonder voorgaande. Tegen deze bliksemschicht was elke mogelijke weerstand bij voorbaat zinloos. Antarctica, *here we come!*

In februari 2017 zet ik voor het eerst voet aan de grond op het bevroren continent. De situatie ter plaatse is hallucinant: door alle politieke heisa is de Prinses Elisabethbasis administratief op slot gegaan en heeft het meer de aanblik van een sterfhuis dan van een levendige wetenschappelijke basis. Een heel beperkte delegatie is ter plaatse gebleven, Alain en een handvol werklui, *that's it*. Hun voornaamste bezorgdheid is om elke dag de klok rond sneeuw te ruimen rond het station, om te vermijden dat het finaal ondergesneeuwd geraakt in de meedogenloze weersomstandigheden. Maar elk mogelijk wetenschappelijk onderzoek – en dus ook de traditionele aanwezigheid van onderzoekers uit alle uithoeken van de wereld – is hier en nu en tot nader order opgeschort. De spanning in het station is sowieso te snijden, want de Belgische regering heeft enkele dagen eerder aangekondigd dat er een heuse rogatoire commissie onderweg zou zijn naar Antarctica om Alain en de zijnen uit hun onderkomen te verdrijven. Het wordt een uithuiszetting *à la flamande*, want door een administratieve vergissing bij het boeken van de vluchten zullen de commissieleden dagen- en wekenlang vastzitten in een hotel in... Kaapstad. De appelmoes in het Zuid-Afrikaanse sterrenhotel was naar verluidt van exquisite kwaliteit. Uiteindelijk ziet het dozijn Belgische ambtenaren geen andere optie dan een volledig vliegtuig te charteren, om alsnog de oversteek naar Antarctica te maken. Zelden is er harder gemorst met overheidsgeld dan voor een onbeduidende huiszoeking aan de andere kant van de wereld.

Zodra de commissieleden ter plaatse komen, ontspint zich pas echt een commedia dell'arte. Uitgedost als militairen, een stel macho's met een GoPro-camera op hun helm, met een zelf opgelegde zwijgplicht. Geen enkele vraag wordt beantwoord, zelfs

niet de vriendelijke vraag naar hun identiteit, de camera wordt botweg opzijgeduwd. *The Great Dictator Goes Antarctica*, maar dan zonder Charlie Chaplin. Tot overmaat van ramp blijken de ambtenaren zelfs niet in het bezit te zijn van de nodige papieren om tot een huiszoeking over te gaan.

Alain Hubert verleent hen uiteindelijk toch de toegang tot het station: elk deken, elke hamer, elke sneeuwscooter en elke pot appelmoes gaat het grote register van de Belgische overheid in. Nauwgezet registreer ik het conflict, in het groeiende besef dat dit onderzoek een complete farce is, met Alain Hubert als *collateral damage* van een vuile politieke oorlog. Mevrouw Sleurs baarde ooit opzien omdat ze als kersvers staatssecretaris een Franstalige versie van haar beleidsnota boordevol taalfouten opleverde. Volgens de Waalse kranten had ze haar nota simpelweg door Google Translate gejaagd. Ik durf te vermoeden dat ze haar Antarctica-dossier door Google Fantasy heeft laten schrijven.

Enkele maanden na de doortocht van haar ambtenaren neemt Sleurs ontslag als bevoegde staatssecretaris en wordt haar functie overgenomen door haar partijgenote Zuhail Demir. Kort na haar aanstelling gaan Alain Hubert en Zuhail Demir rond de tafel zitten en verdwijnt het hele dossier in de diepste kelder van de Belgische administratie. Hubert en Demir sluiten een nieuwe overeenkomst tussen de International Polar Foundation en de overheid om het voortbestaan van de basis te verzekeren. Nog zeven jaar en vijftien rechtszaken later verwijst de raadkamer van de rechtbank van eerste aanleg in Brussel alle aanklachten van het openbaar ministerie tegen Hubert naar de prullenmand, inclusief een vlammeende reprimande aan het adres van de aanklagers. Alain Hubert is eindelijk in ere hersteld.

All's well that ends well, zou je denken. Maar voor mij was dit nog maar het begin. Na de expeditie vraagt Alain me tot mijn verbazing of ik wil zetelen in de raad van bestuur van de International Polar Foundation, de Belgische stichting die het poolonderzoek op Antarctica coördineert. Ik had Alain intussen leren kennen als de meest gepassioneerde mens die ik ooit zal ontmoeten, weliswaar een paar honderd jaar te laat geboren, en zoals het de perfecte avonturier betaamt, met meer dan één hoekje af. *A poor lonesome cowboy*, met een stalen sneeuwscooter als paard. Ik spreek hem steevast aan als '*mon vieux fou*', liefkozend en respectvol, maar je moet op zijn minst een beetje gek zijn om je hele leven op te offeren aan een compleet onherbergzaam continent.

Ik ga in op zijn vraag om te zetelen in de raad van bestuur, hij had vooral nood aan iemand die weet hoe de vierde macht in elkaar steekt. Eerlijk waar, het was bepaald geen aanbod waar ik op zat te wachten. Ik heb geen zittend gat, gewichtig doen in allerlei raden is bepaald niet mijn favoriete bezigheid. Maar als Alain iets vraagt, dan

luister je. Of dat probeer je tenminste. Op mijn eerste raad van bestuur kom ik een half uur te laat binnengewaaid.

‘Welkom, *mon ami*’, zegt Alain met een brede grijns. ‘Je bent net op tijd voor de eerste stemronde. We gaan een nieuwe voorzitter kiezen voor Belare, de overkoepelende organisatie die de logistieke voorzieningen van de Belgische basis op Antarctica coördineert. Dan gaan we nu meteen over tot de benoeming van de nieuwe voorzitter. Wie is voor?’

Alle aanwezigen steken hun hand op. Ik dus ook, uit eerlijke schaamte voor mijn late aankomst, niet eens op de hoogte van wie de kandidaat-voorzitter wel mag zijn. ‘Uitstekend,’ zegt Alain. Hij komt met een brede glimlach en een uitgestoken hand op me af. ‘*Félicitations, monsieur le président.*’

VER VAN DE HYSTERIE

In de afleveringen van de docureeks *Bargoens* over het conflict tussen Alain Hubert en de Belgische overheid speelt het klimaatverhaal maar een beperkte rol. Door de afwezigheid van wetenschappers op de basis is er ook amper een aanleiding om het onderwerp aan te snijden. Toch geraak ik door de urenlange gesprekken met Alain Hubert langzaam maar zeker in de ban van het onderwerp. De volstrekt unieke omgeving en de onderbouwde manier waarop Alain het klimaatprobleem voor mij uit de doeken doet, maken grote indruk. Zijn visie staat diametraal op de hysterische doemscenario's die je doorgaans te horen krijgt. Dit is het integrale klimaatverhaal zoals ik het nog nooit had gehoord, ver weg van alle hyperbolen en dramatiek.

Ik vermoed dat mijn initiële scepsis tegenover klimaathysterici is ontstaan tijdens de jaren tachtig, toen ik als tiener om de haverklap de stuipen op het lijf werd gejaagd met het gat in de ozonlaag dat ons, eerder vroeg dan laat, allemaal zou verzwelgen. De planeet was – toen ook al – reddeloos verloren. We hadden drie opties, met finaal dezelfde uitkomst: verschrompelen, verschroeien of versmachten. Er zijn als tiener leukere vooruitzichten te verzinnen voor de rest van je dagen op deze aardbol. Maar even snel als het gat in de ozonlaag in de krantenkoppen is opgedoken, is het ook weer verdwenen. Gaten hadden toen wel vaker de bizarre gewoonte om vanzelf te verdwijnen. Zelfs de toenmalige minister van Begroting, Guy Mathot, oreerde in de jaren tachtig dat het gat in de begroting vanzelf was ontstaan en dat het dus ook vanzelf zou verdwijnen. Ons geduld wordt al een halve eeuw op de proef gesteld, Guy Mathot is intussen al twintig jaar dood.

Maar in het ongerepte Antarctica kwam de klimaatboodschap dus voor het eerst